

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

A VÁROSODÁS KÖVETKEZMÉNYEI ÉSZAK-MAGYARORSZÁGON AZ EZREDFORDULÓ UTÁN

Bujdosó Zoltán

Összefoglalás

A települések várossá nyilvánítása bonyolult folyamat eredménye, sok tényezőt vesznek figyelembe a rang odaitélésekor. A faktorok lehetnek objektív módszerrel mérhető, számadatokkal kifejezhető elemek, mint például a lakosságszám, a lakásállomány vagy a víz- és csatornahálózat hossza. Ezeket összefoglaló néven kémény tényezőknek nevezzük. Ugyanakkor rendelkezésre állnak bizonyos szubjektív szegmensek is, mint például a település történelmi múltja, a helyi társadalom öntudata, a hagyományok, a település idegenforgalmi adottsága stb., melyeket puha tényezőknek hívunk. A várossá nyilvánítás társadalmi-gazdasági hatásai azonban nem minden esetben egyértelműek. A tanulmány a vizsgált települések várossá válás utáni szociökönómiai folyamatait vizsgálja.

Kulcsszavak: városodás, társadalmi-gazdasági hatások, Észak-magyarországi régió

JEL: M41

Consequences of the urbanization in North-Hungary after the millenium

Abstract

The towns amount to 7 percent of our country's settlement range and 65-67 percent of its inhabitants. This value is similar to the average of the European Union. However, their number increased considerably last two decades. Grading

a settlement into a town is the result of a difficult process taking into consideration different kind of factors. These factors can be elements that can be measured with objective methods, or can be expressed in terms of numbers like population, substance of flats or the length of water and sewage system. The study deals with socioeconomic consequences of the upgrading into a town.

Keywords: *urbanization, socio-economic effects, North-Hungary*

JEL: M41

Bevezetés

A várossá nyilvánítás rendszerváltás óta tartó folyamatának egyik legfontosabb és számos következménnyel járó megnyilvánulása a városképző szerepkörök (non-basic functions) átalakulása, melynek köszönhetően a szerepkörök a településhierarchia fokozatainak lefelé csúsznak, azaz a városi minőség degradálódik (Tóth J., 2008).

A következmények közé sorolható a mennyiség és a minőség közötti ellentmondás, a városodás és a városiasodás dichotómiája (Szigeti E., 2002, Tóth J., 2008, Péntes et al, 2014). Ennek összehangolása kétféleképpen történhet. Egyrészt lehet a városi rangú települések számának csökkentésével, azaz ún. regresszív várospolitikával, valamint a városi rangú települések funkciókkal való feltöltésével, azaz progresszív városfejlesztéssel (Németh S., 2009, Bujdosó et al., 2014).

A témában megjelent publikációk szinte mindegyike foglalkozik a várossá nyilvánítás előnyeivel, a címnek köszönhető pozitív változásokkal és az esetleges negatív konzekvenciákkal. Megfogalmazhatjuk a kérdést: vajon megéri-e ma Magyarországon városnak lenni? Az alábbiakban a szerző véleménynyilvánítása nélkül, tárgyilagosan kerülnek bemutatásra az egyes előnyös és hátrányos tényezők. Elsősorban azt emelhetjük ki, hogy a városi címnek még mindig komoly presztízse van hazánkban (Gyüre J., 2009). A városi cím rangként megélt volta, az összefogás, a lokálpatriotizmus erősödése, a lakosság körében a presztízsnövekedés, a tőke investíciójának kedvezőbb feltételrendszere mind a pozitív hatásokat, az előnyöket támasztják alá, de a várossá nyilvánítás sokszor segítheti a településföldrajzi

értelemben vett várossá válás folyamatát is, melynek köszönhetően a város hatása a vonzáskörzetére is kifejtheti hatását, a város környéke is fejlődik (Tóth J., 2008, Bujdosó et al., 2011).

Azon települések számára, amelyek történetük során már voltak városok, de elveszítették rangjukat, a várossá válás jelentős szociológiai, pszichológiai tényező, erősíti az azonosságtudatot, összefogásra ösztönöz (Csapó T., 1994, Csapó T. – Kocsis Zs., 1997)

Az ismertség növekedése, ezáltal a telephelyi értékek növekedése, a felértékelődés szintén előnyként fogalmazható meg (Kozma G., 2005). A befektetők várospreferenciáját részben közvetlen előnyök (népesség vagy infrastruktúra), részben közvetett benyomások, mint például a lokálpatriotizmus vagy a presztízs mozgatják (Kovács Z., 2008, Kulcsár J. L., 2008). A köztudatban élő gazdasági előnyök azonban nagyon szűkösek, talán a személyi jövedelemadó helyben maradó hányadának nagysága lehetett korábban ilyen előny. A korábbi gazdasági előnyök, ma már nem érezhetők. Ezt támasztja alá Beluszky Pál is, aki szerint a városfejlődés elősegítésére volt hivatott a válságtér-
ségekben a Területfejlesztési Alap, amelyet az 1990-es években hoztak létre, ám később kiderült, hogy sem ez, sem az 1996-ban jóváhagyott területfejlesztési koncepció nem tudta érdemben befolyásolni a területi folyamatokat (Beluszky P., 2000).

Előnyként említhető az is, hogy a település városként sokkal könnyebben jelenik meg a valóságos és a mentális térképen, de vannak esetek, amikor a polgármesterek tekintik személyes, elsősorban politikai célkitűzésnek a cím elnyerését, tehát a várossá válásban a motiváció nem ritkán politikai indíttatású (Trócsányi A. – Pirisi G. – Malatyinszki Sz. 2007, Kiss É. – Michalkó G. – Tiner T., 2012). Több esetben a motivációk között megfigyelhető az ún. „bikorhatás”, azaz hogy egymáshoz földrajzilag közel fekvő települések időben is egymáshoz közel pályáznak (Maglód hatására Iszaszeg és Kerepes vagy Kisköre és Verpelét) (Pirisi G. – Trócsányi A., 2009). Ezen túl a projekt össze is kovácsolhatja a településeket (Trócsányi A. – Pirisi G. – Malatyinszki Sz., 2007, Péntes J., 2005, 2010, 2011). Szepesi Gábor szerint ösztönözheti a várossá válást más települések várossá nyilvánítása, a köztük fennálló verseny (különösen egyazon megyében lévő települések esetében [Szepesi G.,

2008a]). Az is előfordulhat, hogy egy település azért célozza meg a városi rangot, mert ezzel az ott élő emberekben plusz energiákat szabadít fel, és így képesek többet áldozni a reménybeli városi településért, mint a faluért (Kiss É., 1997). Bizonyos esetekben a városi cím odaítélése után kezdődik el a település fejlődése, az ott élők aktivitása, melynek során a helyi lakosság igyekszik bizonyítani, hogy megérdemelte a címet (Szigeti E., 1997).

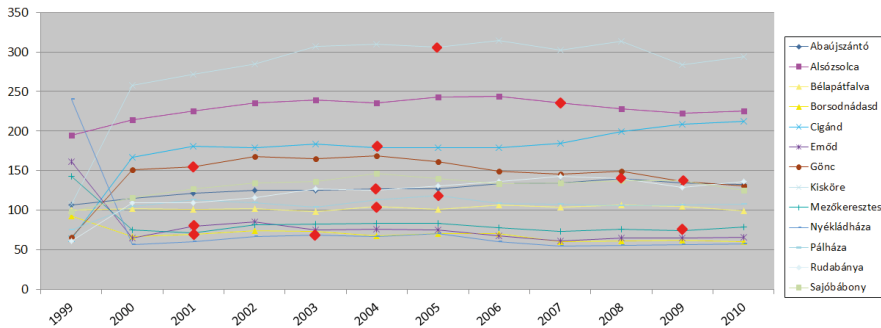
Anyag és módszer

Kutatás egyik célja, hogy feltárja az Észak-magyarországi régióban a rendszerváltás utáni időszakra vonatkozóan a várossá válás elemeit, illetve megvizsgálja a városi rang elnyeréséhez kapcsolódó gazdasági, társadalmi, infrastrukturális és egyéb hatásokat, folyamatokat.

Ennek vizsgálatára 16 olyan mutatót választottam ki és elemeztem, amely leginkább reprezentálja a helyi társadalom, a gazdaság, az infrastruktúra változásait. Az adatok a KSH TSTAR adatbázisából származnak, legtöbb esetben az 1995–2011 közötti időszakra vonatkoznak, azonban néhány tényezőnél, elsősorban adathozzáférési különbségeknek köszönhetően ettől néhány évvel eltérő időintervallum is feldolgozásra került. A szekunder adatgyűjtés során kapott adatokat Microsoft Excel programban rögzítettem, dolgoztam fel, a grafikus ábrázoláshoz is a Microsoft Excel szoftvert alkalmaztam.

Eredmények

Elsőként a gazdasági hatásokkal foglalkoztam, hiszen, a várossá válás, az ismertség növekedése, ezáltal a telephelyi értékek növekedése, a felértékelődés szintén előnyként fogalmazható meg, a befektetők szívesen választják a városokat új telephelyükhöz. A várossá nyilvánítás évét minden ábrán piros, rombusz alakú szimbólummal jelöltem. Mezőkeresztes és Sajóabony települések csak 2009-ben kapták meg a városi rangot, így az ő esetükben még nehezen lehet a mutatók alapján vizsgálni a várossá válás hatását. Az értekezés készítésekor ugyanis a legfrissebb elérhető adatok a 2011-es évre vonatkoztak.

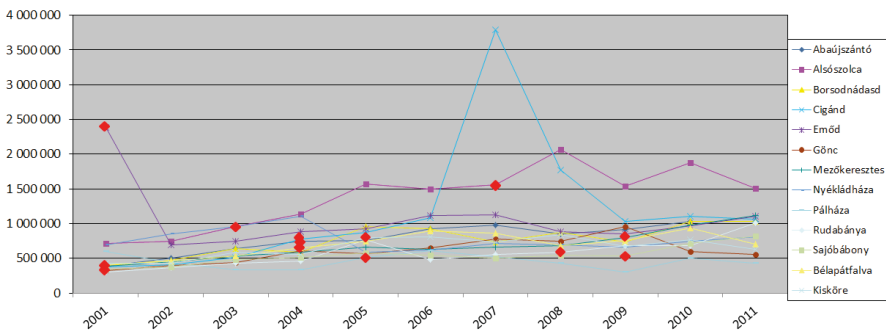
1. ábra: Működő vállalkozások számának változása (db) 1999–2010 között a vizsgált városokban

Forrás: Saját szerkesztés

A működő vállalkozások számát tekintve egyes településeknél (pl. Rudabánya, Pálháza, Bélapátfalva, Kisköre) viszonylag egyenes mozgás, míg másoknál (pl. Borsodnádásd, Alsózsolca, Nyékládháza, Mezőkeresztes, Sajóbáony) feltűnő változás figyelhető meg (1. ábra). A települések vállalkozáskínálatának változása abban is eltér, hogy növekedés vagy visszaesés következett be az évek múlása során, illetve a várossá válás hatására. Elsőként tekintsük át azokat a településeket, ahol a várossá válást követően növekedés tapasztalható a vállalkozások számát tekintve! Talán szükséges kiemelni Alsózsolca, Cigánd és Bélapátfalva településeket, ahol a városi ranggal együtt nagyobb ütemű fejlődés tapasztalható, de emelkedett a mutató értéke Rudabánya, Pálháza, Borsodnádásd és Nyékládháza kapcsán is. Kiskörén a várossá nyilvánítás utáni években emelkedést tapasztalhatunk, majd ezt követően visszaesés látszik. Egyértelmű negatív tendencia írható le Abaújszántó városban, ahol a mutató értéke, ha nem is drasztikusan, de csökkent.

A várossá nyilvánítás tehát a statisztikai mutatók szerint sok esetben pozitívan befolyásolta az egyes települések vállalkozásainak számbeli alakulását, szinte alig akad település, ahol kisebb-nagyobb mértékben, de ne nőtt volna a vállalkozások száma. Így alátámaszthatónak látszik az a kijelentés, miszerint a városok a befektetők számára vonzóbban lehetnek, az új vállalkozások tekintetében komoly telephelyként szolgálhatnak. Ugyanakkor a vállalkozások tökéreje, foglalkoztatása viszonylatában ez a mutató nem szolgál eredménnyel, azaz a helyi foglalkoztatásban betöltött szerepről nem kapunk képet.

Az önkormányzatok fejlesztéspolitikájának, a település fejlődésének egyik jó fokmérője az önkormányzatok tárgyévi bevételeinek mutatója, valamint a helyi adóból származó bevételek. Feltételezhető, hogy egy-egy település fejlődése, esetleges várossá válása vonzza a befektetőket, új szolgáltatók jelennek meg, melyek növelik az önkormányzat bevételeit, illetve javítják a versenyképességét. A városi cím bevételekre gyakorolt esetleges hatását a fenti két tényező tekintetében vizsgáltam a KSH TStar adatbázisban elérhető 2001 és 2011 közötti időszakban (2. ábra).

2. ábra: Az önkormányzatok tárgyévi bevételeinek (ezer Ft) változása 2001–2011 között a vizsgált városokban

Forrás: Saját szerkesztés

Borsodnádásdot vizsgálva megfigyelhető, hogy a várossá nyilvánítást követően a tárgyévi bevételek fokozatosan emelkedtek (a 2004-es kisebb csökkenés kivételével). A legmagasabb értéket 2005-ben érte el a város, de az ennél valamivel kevesebb 2008-as eredmény is több mint kétszerese a 2001-es adatnak.

Emőd esetén a tárgyévi bevételek (ha nem vesszük figyelembe a 2001-es kiugró eredményt) 2002 és 2007 között évről évre nagymértékben növekedtek, csupán 2008-ban figyelhető meg egy nagyobb csökkenés.

Gönc tárgyévi bevételei folyamatosan emelkedtek a 2001 és 2007 közötti időszakban (2005 kivételével), vagyis mindhárom város esetében a tárgyévi bevételek (a várossá nyilvánítást követően) egyértelműen növekedtek.

Nyékládháza 2003-ban nyerte el a városi rangot, az ezt követő 2004-es évben mind a tárgyévi bevételt, mind a helyi adóbevételt tekintve ugrásszerű növekedést produkált. A tárgyévi bevétel azonban 2005-ben a felére csökkent, majd a 2006 és 2008 közötti időszakban kisebb növekedés ugyan tapasztalható, azonban a 2003-as szintet nem sikerült újra elérni.

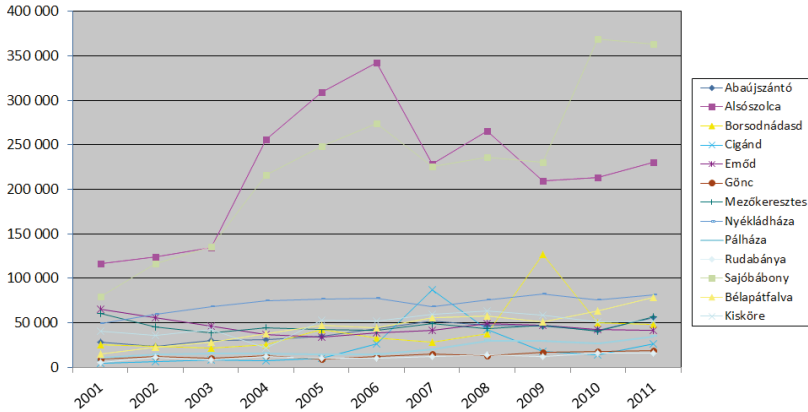
Abaujszántó esetén a 2004-es várossá nyilvánítást követően, a 2005 és 2007 közötti időszakban a tárgyévi adóbevételek fokozatosan növekedtek, egyedül a 2008-as évben volt csökkenés.

Bélapátfalva tárgyévi adóbevételeit elemezve Abaujszántóhoz hasonló tendenciákat figyelhetünk meg. 2004 után mindkét érték emelkedett, csupán 2008-ban történt egy nagymértékű csökkenés a tárgyi bevétek tekintetében.

A vizsgált városok közül talán Cigándon a leginkább megfigyelhető a várossá válás pozitív hatása. 2004 után a bevételek és a kiadások ugrásszerűen megnövekedtek, 2007-ben kimagasló nagyságot ért el a bevételek és kiadások összege. A 2008-as év bevételei és kiadásai ugyan a 2007-es eredmények felét érték csak el, de még így is 2005-ös adatok kétszeresét teszik ki.

A tárgyévi bevételeket vizsgálva elmondható, hogy 2005 után csak 2006-ban emelkedett ennek összege. 2007-ben csökkenés figyelhető meg, mely Pálháza esetén tovább folytatódott 2008-ban is. Kisköre bevételei 2006-ban emelkedtek, azonban 2007-re csökkenés történt korábbi szintekhez képest. 2008-ban azonban minden eddiginél nagyobb lett a bevételek és kiadások összege. Alsószolca 2007-ben kapta meg a város rangot, azonban az adatok alapján az mindenképp megfigyelhető, hogy a bevételek hullámzó teljesítményről adnak képet évenként változó előjellel. Rudabányáról, Mezőkeresztesről és Sajóbabonyról csak néhány év adatai állnak rendelkezésre a vizsgálat időszakában, ezekből messzemenő következtetés nem vonható le, az azonban egyértelműen látszik, hogy jelentősebb változás az első városi évekből nem jelentkezett.

Az önkormányzatok tárgyévi helyi adó bevételeit szintén településenként vizsgáltam meg és elemeztem (3. ábra).

3. ábra: Az önkormányzatok tárgyévi helyi adóbevételei a vizsgált időszakban

Forrás: Saját szerkesztés

Borsodnádásd kapcsán a helyi adóbevételek terén már nem olyan egyértelmű a helyzet, mint a teljes bevétel kapcsán, hiszen 2002-ben és 2003-ban kisebb volt a bevétel, mint 2001-ben, és csak 2004 után figyelhető meg ingadozó mértékű növekedés. 2008-ban már másfélszeres bevételnövekedést sikerült elérni 2001-hez viszonyítva. Ugyanakkor a várossá válás után nem jelentkezett lényeges változás.

Emődön a helyi adóbevételeket vizsgálva az előző mutatóval ellentétes irányú folyamat játszódott le, hiszen 2001 után sokáig folyamatosan csökkentek az adóbevételek, még hozzá annyira, hogy 2005-ben csupán a 2001-es bevétel felét sikerült elérni. Ezután szerény mértékű növekedés volt tapasztalható.

Göncön a 2001-es évet követően minden évben magasabb volt az összeg, azonban (Borsodnádásdhoz hasonlóan) kisebb ingadozások figyelhetők meg a vizsgált időszakban.

Nyékládházán a helyi adóbevételek esetén sikerült állandósítani a 2004-es (75 millió Ft-os) szintet 2005 és 2011 között (2007 kivételével).

Bélápátfalva adatait elemezve Abaujszántóhoz hasonló tendenciákat figyelhetünk meg. 2004 után mindkét érték emelkedett, csupán 2008-ban történt egy nagymértékű csökkenés a tárgyi bevétek tekintetében, amit egy 2009-es kiugrás, majd visszaesés követett.

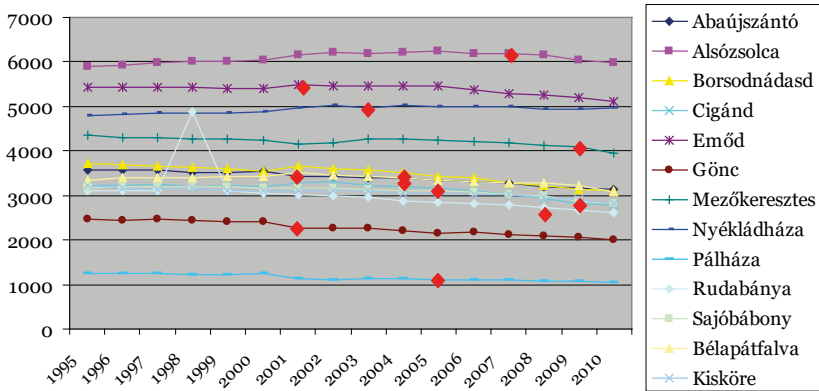
Cigánd hasonlóképpen produkált, 2007 kiugró értéke után folyamatos csökkenés észlelhető. 2005-ben Kisköre és Pálháza, míg 2007-ben Alsózsolca nyerte el a városi rangot. Kisköre és Pálháza között hasonló tendenciák figyelhetők meg. Mindkét város esetében növekedtek a helyi adóbevételek a várossá nyilvánítást követő időszakban egy rövid ideig, majd stagnálás tapasztalható.

Alsózsolca 2007-ben kapta meg a város rangot, az mindenképp megfigyelhető, hogy 2008-ra a helyi adóbevételek összege ugrásszerűen megemelkedett, melyet visszaesés, ingadozás követett.

Végezetül kijelenthető, hogy a várossá nyilvánítást követően általában növekedtek az önkormányzatok adó- és tárgyévi bevételei. A helyi adóbevételeket tekintve egyedül Emődön volt csökkenés a városi cím elnyerését követő év(ek)ben, míg a tárgyévi bevételek mindössze két városban, Nyékládházán és Pálházán csökkentek. Ugyanakkor az is látható, hogy az első évek sikereit a legtöbb esetben visszaesés követte, azaz nem szignifikáns a kapcsolat a várossá válás és a bevételek növekedése között.

Népesség

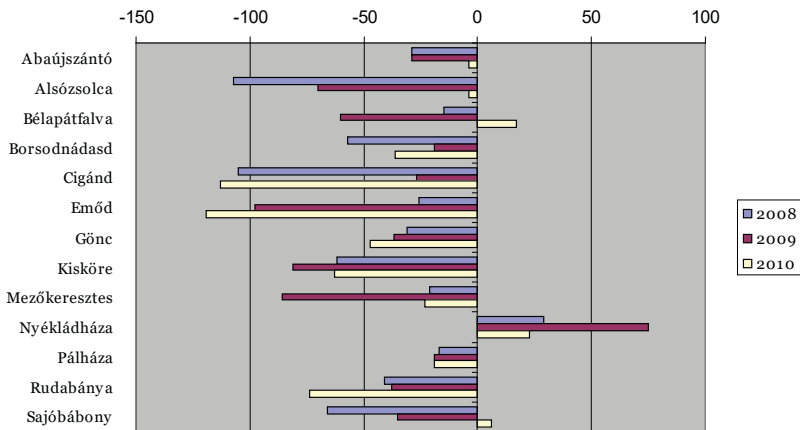
A társadalmi mutatók közül az állandó népességszám reprezentálja legjobban a változásokat. Jól érzékelhető, hogy az országos folyamatoknak megfelelően a kisvárosi hálózat népességvesztése a régióban is megfigyelhető. Üdítő kivételt jelentenek talán a miskolci szuburbanizációs folyamatok nyertesei, Alsózsolca és Nyékládháza, bár az elmúlt években szintén valamelyest veszítettek lakosság számukból. Rudabánya 1998-as kiugró értéke valószínűsíthetően adatgyűjtési hibának tekinthető (4. ábra).

4. ábra: A népesség számának (fő) változása 1995–2011 között a vizsgált városokban

Forrás: Saját szerkesztés

Ebben a részben az oda- és elvándorlási mutatókkal, illetve az ezekből kifejezett vándorlási egyenlegek elemzésével is foglalkoztam. Annyiban volt nehezebb dolgom, hogy egészen 2007-ig csak kistérségi mutatókat tudtam alkalmazni, csak a 2008–2010 közötti időszakra találtam településekre lebontott vándorlási adatokat. Ez természetesen azt jelenti, hogy a várossá nyilvánításhoz kapcsolódó esetleges összefüggésekről sem lehet beszélni, így az eredmények inkább tájékoztató jellegűek.

5. ábra: A vándorlási egyenleg (fő) változása 2008–2010 között a vizsgált városokban

Forrás: Saját szerkesztés

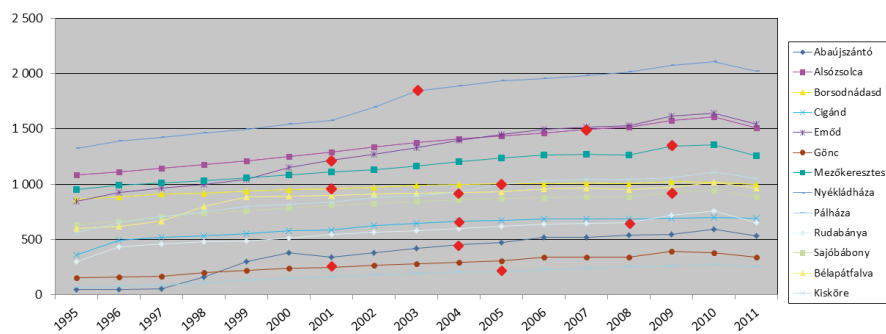
Az elvándorlási mutatókat vizsgálva arra a következtetésre jutottam, hogy a legtöbbben Alsózsoltáról, a legkevesebben pedig Pálházáról vándoroltak el az adott időintervallumot tekintve (5. ábra).

A vándorlási mutatók különbségeit is szemléltettem diagramon, amin egyértelműen látható, hogy csupán 1 olyan város – ismét Nyékládháza – van a 13-ból, ahol a vándorlási mérleg az odavándorlási szám adatok felé billen. Láthatunk még két pozitív mérlegadatot Bélapátfalva és Sajóbáony esetében a 2010-es évet illetően, de egyértelműen kedvező hatás nem mérhető.

Infrastruktúra

Egy település infrastrukturális ellátottsága általában jól tükrözi annak fejlettségét (Baros et al., 2012). Mivel az infrastruktúra fejlesztése minden település életében jelentős szerepet tölt be, kérdésként merül fel, hogy már a várossá válás előzménye volt a fejlett infrastruktúra, vagy ezt követően változott az ellátottság. A vizsgálat során hét, az infrastruktúra jelen állapotát leginkább reprezentáló mutatót vizsgáltam.

A gázfogyasztók számának változása valamennyi kisváros esetében pozitív előjelű, amely természetes következménye a gázhálózat fejlődésének és a háztartásokban való általános elterjedésének. Minden település esetében enyhébb (Borsodnádásd, Bélapátfalva, Cigánd, Gönc, Pálháza, Kisköre) vagy jelentősebb (Alsózsoltca, Abaujszántó, Rudabánya) növekedés vehető észre (6. ábra). A legjelentősebb növekedés Alsózsoltca, Nyékládháza és Emőd esetében történt, amely a Miskolc környéki városiasodás következményeként értékelhető. A várossá nyilvánítás időpontja után minden kisvárosban növekedés tapasztalható, de miután előtte is ez volt jellemző, egyértelmű kapcsolatként nem fogalmazható meg.

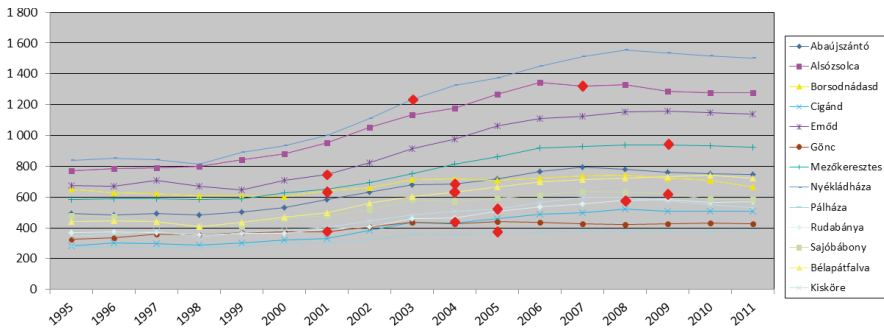

6. ábra: A háztartási gázfogyasztók számának változása a vizsgált településeken 1995 és 2011 között

Forrás: Saját szerkesztés

Az országos tendenciáknak megfelelően a személygépkocsik száma folyamatos növekedést mutat az évtized végéig, ekkor stagnálás, enyhe csökkenés jellemző mindenhol. A gépkocsik számát tekintve a vizsgált városok közül a három legnépesebb település rendelkezik a legmagasabb mutatókkal, amely természetesen nemcsak a népességszámnak, hanem a már említett Miskolc környéki szuburbanizációs folyamatoknak is köszönhető (7. ábra).

A legtöbb település esetében a várossá válás időpontja nem befolyásolta a folyamatokat, szinte minden esetben előtte is pozitív előjelű volt a változás. Talán érdemes megemlíteni, hogy a pozitív irányú infrastrukturális fejlődés megelőzte a várossá válást, és nem következménye annak. Egyedül Alsózsolca kapcsán látható csökkenés a városi cím elnyerése után, ugyanakkor az is tény, hogy 2007-től szinte minden településen stagnálás vagy csökkenés tapasztalható (az általános gazdasági recesszióknak köszönhetően).

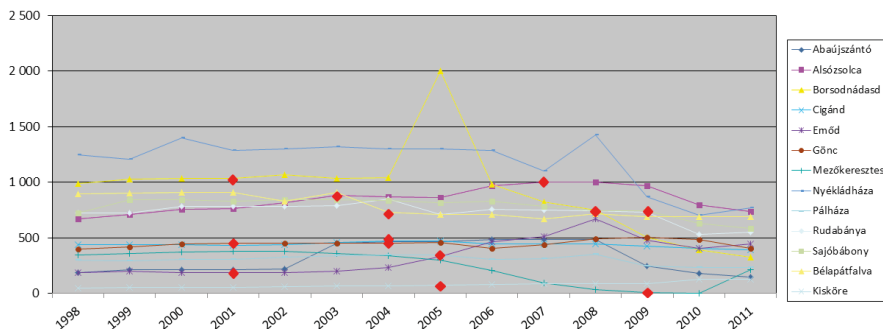
7. ábra: A személygépkocsik számának az üzemeltető lakhelye szerinti változása a vizsgált településeken 1995 és 2011 között

Forrás: Saját szerkesztés

A kábeltelevíziós ellátottságra vonatkozóan szintén csak 1998-tól találtunk adatokat. A faktor vizsgálata tekintetében mindenképpen szükséges megjegyezni, hogy a kábeltelevízióval való ellátottság nem feltétlenül a lakosság jövedelmi viszonyait vagy a település infrastrukturális helyzetét tükrözi, hanem az aktuális szolgáltatók üzlet- és fejlesztési politikája által befolyásolt. Így az elemzésből messzemenő következtetés nem vonható le, viszont elemzése rávilágíthat bizonyos anomáliákra. Ilyen anomália például Pálháza esete, ahol annak ellenére, hogy a település legalacsonyabb népességszámmal

és lakásállománnyal rendelkeznek, a vizsgált mutató kapcsán viszont több népesebb települést is megelőz. Például Mezőkeresztes, amely más infrastrukturális tényezők esetében jó értékekkel rendelkezik, a kábeltévé-hálózatba bekapcsolt lakások száma 0 volt az évtized végén, amely a fent említett szolgáltatási politikának tudható be. Hasonló oka van Borsodnádásd 2005-ös kiugró értékének és hirtelen csökkenésének (8. ábra).

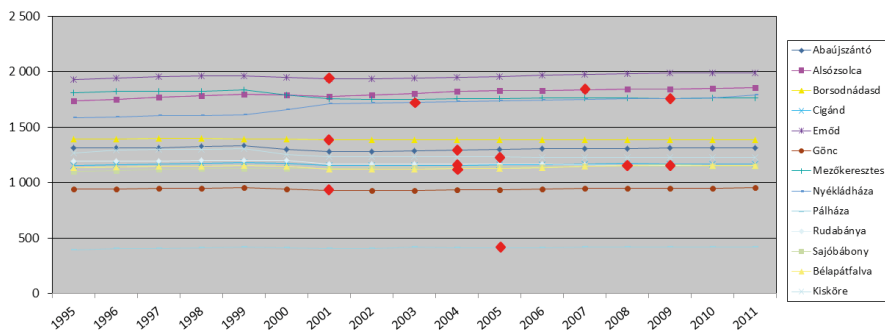
A legtöbb település esetében a várossá válást követően nem történt jelentős változás. Nyékládháza, Gönc, Emőd, Abaújszántó és Pálháza 2008-ban érte el csúcspontját, majd innentől folyamatos visszaesés figyelhető meg mindegyik településnél, ugyanakkor elmondható, hogy a kábeltévé-hálózat kiépítettsége nem kapcsolódik a várossá válás hatásaihoz.

8. ábra: A kábeltévézési hálózatba bekapcsolt lakások számának változása a vizsgált településeken 1998 és 2011 között

Forrás: Saját szerkesztés

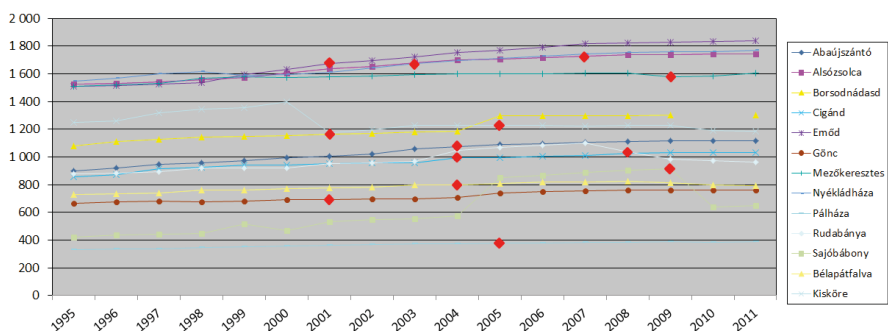
A 9. ábrán jól látható, hogy a lakásállomány száma a vizsgált évek alatt szinte alig növekedett, mondhatni stagnált, nagyjából a népességszámnak megfelelő sorrend jellemző a települések között. Ez természetesen azt is jelenti, hogy az épített lakások száma viszonylag alacsony évi értékekkel rendelkezik, tehát a városi életforma, a városiasodás nehezen mutatható ki.

9. ábra: A lakásállomány (db) változása a vizsgált településeken 1995 és 2011 között
 Forrás: Saját szerkesztés

Habár néhány település esetében a várossá avatást követően enyhe növekedés figyelhető meg (Emőd, Alsószolca, Nyékkládháza, Bélapátfalva épp a szuburnaizáció miatt), egyértelműen azonban mégsem lehet kijelenteni, hogy mindez a cím elnyerésének hatására következett be.

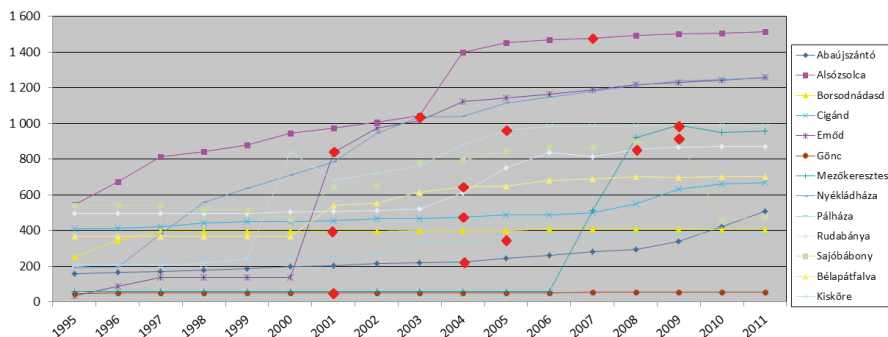
Az ivóvízhálózat fejlődése egy település infrastrukturális fejlesztésének természetes következménye, ma már hazánk szinte valamennyi településén rendelkezésre áll, és jól kiépített. A hálózat kiépítését és a lakásokba történő bekapcsolását a település fejlődése, gazdasági viszonyai mellett a pályázatok (elsősorban állami), kormányzati források is befolyásolták, befolyásolják.

10. ábra: A közüemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások számának (db) változása a vizsgált településeken 1995 és 2011 között
 Forrás: Saját szerkesztés

Ahogy az a 10. ábráról is leolvasható, a legtöbb település esetében ez a mutató egy folyamatosan növekvő görbeként jelenik meg, hiszen a hálózatfejlődés is folyamatos és növekvő. Talán érdemes megemlíteni, hogy a pozitív irányú infrastrukturális fejlődés megelőzte a várossá válást, és nem következménye annak. Természetesen néhány „város” eltér az átlagtól, összességében azonban egyértelműen látszik a mutatószámok emelkedése. Rudabánya kapcsán látható, hogy a várossá válás előtti évben csökkenés tapasztalható, melyet a cím elnyerése sem tudott megállítani, alapvetően azonban ez ritka kivételnek tekinthető, így összességében azt mondhatjuk, hogy a mutató esetében sem figyelhető meg semmiféle pozitív vagy negatív hatása a várossá avatásnak.

A közműolló bezáródása szintén a városodás egyik tényezője. A vizsgált települések tekintetében is látható az a tendencia, hogy a szennyvízcsatorna-hálózat kiépítése fontos fejlesztési prioritás a településfejlesztésben. Különösen jól látszik a Miskolc körüli településgyűrűben, hiszen mind Alsózsolca, mind Emőd és Nyékládháza is ugrásszerű növekedést tudott felmutatni az évtized második felében (11. ábra).

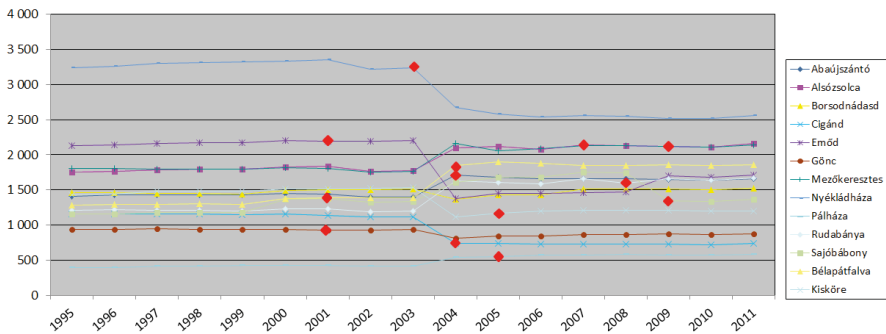

11. ábra: A közcsonna-hálózatba bekapcsolt lakások számának (db) változása a vizsgált településeken 1995 és 2011 között

Forrás: Saját szerkesztés

A mutató tekintetében jól látható, hogy habár ingadozva ugyan, de folyamatos növekednek a települések mutatói. Mindenképpen pozitívnak tekinthető a várossá válás a tényező tekintetében, hiszen a hálózat korábbi fejlődése a várossá válással csak tovább folytatódott, sőt néhány település esetében még nagyobb lendületet is vett (Emőd, Nyékládháza, Belpátfalva, Abaújszántó).

A villamosenergia-hálózat fejlődése szintén a települések természetes infrastrukturális fejlődésének következménye. A háztartási villamosenergia-fogyasztók számának változása megosztja a településeket. 2003-ról 2004-re az egyik felének (Nyékládháza, Emőd, Borsodnádásd, Kisköre, Cigánd, Gönc) a mutatói lecsökkennek, a másik felének (Mezőkeresztes, Alsószolca, Belpátfalva, Abaújszántó, Rudabánya, Sajóabony, Pálháza) mutatói pedig megemelkednek. Előtte és utána is stagnálás figyelhető meg. A folyamatot azonban nem befolyásolták a várossá válás eredményei.

12. ábra: A háztartási villamosenergia-fogyasztók számának (db) változása a vizsgált településeken 1995 és 2011 között

Forrás: Saját szerkesztés

Következtetések, javaslatok

Mindezek után összességében elmondhatjuk, hogy szignifikáns kapcsolatot nem sikerült kimutatni azzal kapcsolatban, hogy a várossá avatásnak bármilyen szerepe lett volna az infrastrukturális mutatók ösztönzésében. Az infrastruktúra fejlesztése minden település életében jelentős rangjától függetlenül, sőt sok esetben már a várossá válás előzménye volt a fejlett infrastruktúra.

Hivatkozott források

- Baros Z., Bujdosó Z., Kovács T., Patkós Cs., Radics Zs. (2012): The social aspects and public acceptance of biomass giving the example of a Hungarian region *International Journal Of Renewable Energy Development* 1:(2) Paper 40.
- Beluszky P. (2000) *Adalékok a városállomány 1990 utáni átalakulásához.* – Horváth Gy. – Rechnitzer J.(szerk.) Magyarország területi szerkezete és folyamatai az ezredfordulón. MTA Regionális Kutatások Központja, Pécs. 115–129. o.
- Bujdosó Zoltán, Dávid Lóránt, Gulmira Uakhitova (2013): The effect of country border on the catchment area of towns on the example of Hajdú-Bihar Country – methodology and practice *Bulletin Of Geography Socio-Economic Series* 2013:(22) pp. 21–32.
- Bujdosó Zoltán, Dávid Lóránt, Remenyik Bulcsú, Tóth Géza (2011): Connection between tourism and regional development on the Hungarian-Croatian border *Central European Regional Policy And Human Geography* 1:(2) pp. 27–40
- Csapó T. – Kocsis Zs. (1997): A várossá nyilvánítás elvi kérdései, potenciális városok az Északnyugat-Dunántúlon. *Tér és Társadalom*, 11. évf., 1. sz. pp. 183–196
- Csapó T. (1994): *Kistérségi központi funkciók ellátását végző és arra alkalmas települések, potenciális városok Vas megyében.* Térségi folyamatok a Nyugat-Dunántúlon 1. MTA RKK Szombathely, 57p.
- Gyüre J. (2009): „Pénzt, paripát, fegyvert” – Településfejlődés Magyarországon a várossá nyilvánítás után Budapest, Kézirat 98p
- Kiss É. 1998: A várossá nyilvánítás problematikája és a várossá válás jelentősége az önkormányzatok szemszögéből. *Földrajzi Közlemények*, 122. (46.) évf. 3. sz. pp. 456–481.
- Kiss É. – Tiner T. – Michalkó G. (2012): Szob a várossá válás útján – az első évtized tapasztalatai *Földrajzi Közlemények* 2012.2 pp. 182–198.
- Kovács Z. (2008): A városi táj alakulása Magyarországon a rendszerváltás után Életminőség–Lakókörnyezet–Rekreáció pp. 14–20. (www.geo.science.unideb.hu/taj/dokumentum/telkonf/dokumentum/kovacs_z.pdf, letöltve: 2013.04.12)
- Kozma G. (2005): *A városok közötti együttműködés potenciális előnyei* In. Czimre K. (szerk): Kisközségtől az eurorégióig, Didakt Kft Debrecen, pp. 46–57
- Kulcsár J. László (2008): Rendhagyó gondolatok a várossá nyilvánításról a megkésett fejlődés kontextusában. *Területi Statisztika*, 2008/5 pp. 647–657
- Molnár E. – Péntes J. – Radics Zs. 2011: *Az 1971-es OTK kiemelt alsófokú központjainak fejlődési pályája az elmúlt négy évtizedben.* – In: Az 1971. évi OTK hatása a hazai településrendszerre (szuburbanizáció, aprófalvak, településszerkezet) (szerk. Csapó T. és Kocsis Zs.) Savaria University Press, Szombathely. pp. 83–94.

- Németh S. (2009): Mintha-városból mintaváros területi *Statisztika* 12. évf. 1.sz. pp. 8–19
- Pénzes J. – Molnár E. – Pálóczi G. 2014: Helyi munkaerő-piaci vonzáskörzetek az ezredforduló után Magyarországon. – *Területi Statisztika*, 54., 5. pp. 474–490.
- Pénzes J. 2005: *Városi vonzásközpontok vizsgálata az Észak-alföldi régióban.* – In: „Tájak – Régiók – Települések...” Tisztelegés a 75 éves Enyedi György akadémikus előtt (szerk. Süli-Zakar I.). Didakt Kft., Debrecen. pp. 160–165.
- Pénzes J. 2010: *Az Észak-alföldi régió periférikus térségeinek tagoló tényezői a rendszerváltás után, különös tekintettel a területi jövedelemegyenlőtlenségekre.* – Doktori (PhD) disszertáció, DE TTK Földtudományok Doktori Iskola, Debrecen. 181 p.
- Pénzes J. 2011: A jövedelmi szempontból elmaradott települések területi átrendeződése a rendszerváltás után. – *Földrajzi Közlemények*, 135. évf. 1. pp. 59–69.
- Pénzes J. 2011: Északkelet-Magyarország jövedelmi térszerkezetének változásai a rendszerváltás után. – *Területi Statisztika*, 2. pp. 181–197.
- J. Péntzes, Z. Bujdosó, L. Dávid, Z. Radics, G. Kozma (2014): Differing development path of spatial income inequalities after the political transition - by the example of Hungary and its regions *Ekonomika Regiona / Economy Of Region* 2014:(1) pp. 73–84.
- Pirisi-Trócsányi (2007): A várossá nyilvánítás, mint a területfejlesztés eszköze? A városi cím elnyerésének területpolitikai vonatkozásai *Területfejlesztés és innováció* 1. évf. 2.sz. pp.2–8.
- Szepesi G. (2008a): A rendszerváltás utáni várossá avatások Magyarországon *Tér és Társadalom* 22. évf. 2008/2. 53–70. p.
- Szigeti E. 1998: Urbanizáció, városhálózat, várossá nyilvánítás. *Területi Statisztika*, 1. évf. Bemutatószám. pp. 68–82.
- Tóth J 2008: *Meditáció a városokról és a várossá nyilvánítás hazai gyakorlatáról* – Vitairat Területi statisztika 3. pp. 237–243.
- Trócsányi A. – Pirisi G. – Malatyinszki Sz. 2007: A célnál fontosabb a bejárt út. A várossá nyilvánítás gyakorlata Magyarországon. *Falu Város Régió*, 3. sz. pp. 18–27.

Szerző

Bujdosó Zoltán, PhD, habil.

Főiskolai tanár

Eszterházy Károly Egyetem

Marketing és Vendéglátás Tanszék

bujdosozoltan@uni-eszterhazy.hu